

अर्थ

“अर्थ एव प्रधानः” इति कौटिल्यः अर्थमूलो धर्मकामाविति ।

—कौटिलीय अर्थशास्त्र

वर्ष ३३

पुणे, बुधवार १५ फेब्रुवारी, १९६७

अंक ४

विविध माहिती

हिंदी माशांच्या आयातीस बंदी—आस्ट्रेलिया भारताकडून दरसाल १.५ कोटी रुपये किमतीच्या 'प्रॉन' ह्या माशांची आयात करतो. हे मासे साफ करणाऱ्या कारखान्यातील कामगारांच्या अस्वच्छतेमुळे ऑस्ट्रेलियाने आता त्यांच्या आयातीवर बंदी घातली आहे. मासे साफ करण्याचे अगर ते गोठविण्याचे काम हातानेच करण्यात येते. असे मासे खाण्यात आल्यास पोटाचे विकार होतात असे आस्ट्रेलियाचे म्हणणे आहे.

यांत्रिक हत्यारांचे उद्दिष्ट—४ थ्या पंचवार्षिक कार्यक्रमात यांत्रिक हत्यारांच्या उत्पादनाचे उद्दिष्ट दरसाल १०० कोटी रुपयांचे ठेवण्यात येण्याची शक्यता आहे. यांत्रिक हत्यारे तयार करणाऱ्या कारखानदारांच्या २० व्या सर्वसाधारण सभेत ही माहिती सांगण्यात आली. ह्या प्रसंगी बोलताना उद्योगमंत्री श्री. संजीवव्या ह्यांनी अधिकाधिक गुंतागुंतीची यंत्रे करण्यास कारखानदारांना आवाहन केले.

ब्रिटन कारखाना बांधणार—रशियाची लोकसंख्या सुमारे २३ कोटी आहे, परंतु त्या मानाने तेथे मोटारी कमी आहेत. रशियातील मोटारींची संख्या पाच लाखांच्या आसपास आहे. गेल्या वर्षी इटलीच्या फिआट कंपनीने रशियात एक मोटार कारखाना बांधण्याचे कंत्राट मिळविले. फ्रान्सही एक कारखाना बांधणार आहे. आता ब्रिटिश मोटार कॉर्पोरेशननेही मोटारीचा कारखाना उभारण्याची तयारी दाखविली आहे.

सागर विद्यापीठाला देणगी—मध्य प्रदेशातील सागर विद्यापीठाला ब्रिटनकडून शास्त्रीय उपकरणांची देणगी मिळणार आहे. उपकरणांची किंमत सुमारे ८ हजार पौंड आहे. उच्च अभ्यासक्रमाला मदत देण्यासाठी ब्रिटन कोलंबो योजनेप्रमाणे तांत्रिक मदत देते. त्याशिवाय पाठ्यपुस्तके आणि शास्त्रीय नियतकालिकेही पुरविण्यात येतात. सागर विद्यापीठातील भूस्तर विषयाच्या अध्यापनासाठी ब्रिटनच्या मदतीचा उपयोग करून घेण्यात येण्याचा आहे.

सोयाबीनच्या तेलाची खरेदी—हिंदूच्या स्टेट ट्रेडिंग कॉर्पोरेशनला अमेरिकेकडून पी. एल. ४८० कायद्याप्रमाणे २० हजार टन सोयाबीनचे तेल खरेदी करण्याची परवानगी मिळाली आहे. त्यांपैकी ७ हजार टन तेल नुकतेच खरेदी करण्यात आले. सावतेलाचा देशातील साठा वाढविण्याच्या प्रयत्नाचा हा भाग आहे.

पाणी पुरविण्यासाठी १ लाख विहिरी—म्हैसूर राज्याच्या ४ थ्या पंचवार्षिक कार्यक्रमात शेतीला पाणी पुरविण्यासाठी एक लाख नव्या विहिरी खोदण्यात यावयाच्या आहेत. त्यासाठी सुमारे ४० कोटी रुपये खर्च करण्यात येतील. ह्या कामासाठी लागणारा पैसा म्हैसूर सेंट्रल को-ऑपरेटिव्ह लॅंड डेव्हलपमेंट बँकेमार्फत पुरविण्यात येणार आहे.

धान्यबंदीचा परिणाम—क्यूबा आणि उत्तर व्हिएटनाम ह्या देशांशी युगोस्लाव्हिया व्यापार करित असल्यामुळे अमेरिकेने गेल्या वर्षी त्या देशाला अन्नधान्य पाठविण्यास बंदी केली होती. त्यामुळे युगोस्लाव्हियाला इतर देशांकडून गहू मिळविण्यासाठी अधिक रकम घावी लागणार आहे. ही रकम उभारण्यासाठी त्या देशात सिगारेट्स व दारू ह्यांच्या किमती वाढविण्यात आल्या आहेत.

अमेरिकेची शस्त्रास्त्रांची निर्यात—अमेरिकेच्या संरक्षण खात्याने अमेरिका करित असलेल्या शस्त्रास्त्रांच्या निर्यातीला १९५० पासून जोराचा हातभार लावल्याचे प्रकट करण्यात आले आहे. १९५० पासून अमेरिकेची शस्त्रास्त्रांची विक्री ६०० टक्क्यांनी वाढलेली आहे.

रशियाने दिलेली मदत—रशियाचे भारतामधील वकील मि. बेनेडिक्टोव्ह ह्यांनी दिल्ली येथे पत्रकारांशी बोलताना अशी माहिती सांगितली की, गेल्या १२ वर्षांत रशियाने भारताला १०० कोटी रुपयांपेक्षाही अधिक मदत दिलेली आहे. अलीकडे भारताला मदतीदाखल देऊ करण्यात आलेला गहू रशियन बोटी मुंबई, कांडला, मद्रास, विशाखापट्टम, कलकत्ता व भावनगर ह्या बंदरांतून उतरविणार आहेत.

कलरूच्यामधील बँकेत आर्ट गॅलरी

भारतातील एक वैशिष्ट्यपूर्ण आर्ट गॅलरी एका बँकेत आहे. बँकेतील सेफ्टी व्हॉल्टकडे जाणाऱ्या वाटेवरील १२० चौरस फूट भिंतीवर तिला जागा देण्यात आलेली आहे. भिंतीवर लावलेली चित्रे प्रेक्षकांचे चित्त वेधून घेतात. प्रत्येक दोन महिन्यांनी ही चित्रे बदलण्यात येतात. प्रत्येक चित्राची किंमत २५० रु. ते ७५० रु. असते. मार्च, १९६६ मध्ये ह्या आर्ट गॅलरीची योजना करण्यात आली, तेव्हापासून आतापर्यंत ३,००० रु. किमतीच्या सहा चित्रांची विक्री झाली आहे. चित्रांच्या प्रदर्शनासाठी बँक काहीही चार्ज घेत नाही; विक्रीच्या व्यवहाराशी तिचा संबंध नसतो. प्रत्येक चित्रावर चित्रकाराने सांगितलेली किंमत लिहिलेली असते. बँकेच्या इमारतीच्या अंतर्गत भागास आकर्षकता प्राप्त व्हावी, त्याचबरोबर उद्योन्मुख कलाकारांना आपल्या कलाकृती मांडण्यास विनामूल्य चांगली जागा मिळावी, असा दुहेरी हेतू ह्या उपक्रमामागे आहे. आतापर्यंत विकली गेलेली सर्व चित्रे परदेशीयांनी घेतली आहेत; म्हणजे त्यांनी भारताला परदेशी हुंडणावळ मिळवून दिली आहे. ह्या उपक्रमाच्या नियोजक कुमारी रूथ आयझॅक्स ह्या असून, त्यांच्या प्रयत्नांवर कलाकार खूष आहेत. बँकेच्या गिऱ्हाडकांनाही ह्यामुळे आयता आनंद मिळतो.

फर्स्ट नॅशनल सिटी बँक ऑफ न्यूयार्कच्या कलकत्ता येथील ब्रॅवर्न रोडवरील शाखेत ही आर्ट गॅलरी आहे. "बँकिंगमध्ये आम्ही जसे अग्रेसर आहोत, तसे नव्या कल्पनांचे बाबतीतही आहोत" असे बँकेचे चीफ अकौंटंट श्री. कृष्णन् हे अभिमानाने सांगतात.

पोस्टाची नवी तिकिटे काढण्यात येणार

पोस्ट आणि तार स्वार्ते चालू वर्षी नव्या चित्रांची कांही तिकिटे काढणार आहे. ५ पैशांचे 'कुटुंबनियोजन' तिकीट सध्याच्या भारताचा नकाशा असलेल्या तिकिटाची जागा घेईल. आठ पैशांच्या तिकिटावर ठिपके असलेले हरीण असेल, २० पैशांच्या तिकिटावर दोन बाहुल्या असतील, ५० पैशांच्या तिकिटावर आंबे असतील आणि ७० पैशांच्या तिकिटावर हंपी येथील रथ चित्रित केलेला असेल. दोन रुपयांच्या तिकिटावर दाल तलाव आणि पाच रुपयांच्या तिकिटावर भाक्रा धरण पाहावयास मिळेल.

संनतिप्रतिबंधक साधनांच्या वापराचे शास्त्रेत् शिक्षण

रॉकडेल (इंग्लंड) येथील एका शास्त्रेतील १४ आणि १५ वर्षांच्या मुलामुलींच्या मिश्र वर्गात संततिनियमनाची साधने वापरण्याचे शिक्षण दिले जाणार आहे. त्यासंबंधी एक चित्रपट दाखविण्यात येऊन डॉक्टर आणि फॅमिली प्लॅनिंग असोसिएशनचा कार्यकर्ता प्रत्यक्ष माहिती सांगेल. ह्या उपक्रमास मुलामुलींच्या एक वगळून बाकी सर्व पालकांनी संमती दिली आहे.

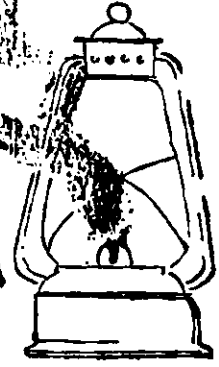
समाज शिक्षणमालेचे आगामी प्रकाशन

आपली चलनी नोट

लेखक : श्री. श्री. वा. काळे, संपादक, 'अर्थ'

किंमत ५० पैसे. २०-२-६७ रोजी प्रसिद्ध होईल.

धूर म्हणजेच
संकटाचा
आमंत्रण...

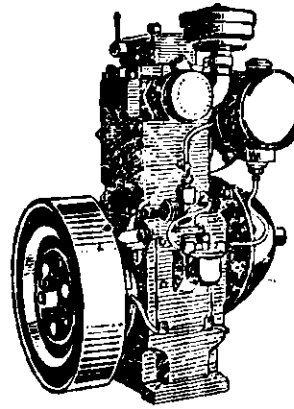

परंतु
किलोस्कर डिझेल एंजिन
वापरण्याने धूरही होत नाही व
संकटेही उपस्थित होत नाहीत...

बहुधा, प्रत्येक दोन शतकान्यांमो
पकतरी किलोस्कर डिझेल
एंजिनचा मास्क असतो.

शेतकरी व वागावतदार यांना भरपूर
पैसा मिळविण्यास मदत करणारी,
असा लौकिक या अति उत्कृष्ट असा
किलोस्कर डिझेल एंजिनच्या कार्क-
क्षमतेमुळे संपादन केला आहे.

चिनत्रासाठी व अनोड कार्यक्षमता
आपल्या उत्पादनात अधिक भर
घालील. दिवाय ती ठिकठिकाणी
सहजरीत्या हलविता येतात, इतकेच
नव्हे तर त्यातील यांत्रिक हुटे भाग
बदलण्यास आपल्याला कुणापरही
अवलंबून राहाण्याची गरज पडत
नाही. विक्रीनंतरची सेवा व हुटे भाग
मिळण्याची हमी दिली आहे. ती
निवाडीच.

डिझेल एंजिन्स

३ ते १५ हॉर्स पॉवर

किलोस्कर ऑइल एंजिन्स लिमिटेड.

एल्फिन्स्टन रोड, पुणे-३ (भारत)

अर्थ

बुधवार, १५ फेब्रुवारी, १९६७

संस्थापक :
 प्रा. वामन गोविंद काळे
 संपादक :
 श्रीपाद वामन काळे

पाकिस्तानी बँकेचा परदेशांत जाहिरातींतून भारतविरोधी प्रचार

पाकिस्तानचा राजकीय खोटाणाटा प्रचार व्यापारी बँकांच्या परदेशांतील जाहिरातींमधूनही कसा केला जातो आणि करून दिला जातो, ह्याचे अगदी ताजे उदाहरण म्हणजे “दि बँकर” ह्या लंडन येथे प्रसिद्ध होणाऱ्या मासिकातील हबिब बँकेची जाहिरात. आपल्या परंपरेचे वर्णन करताना ही जाहिरात सांगते, “पाकिस्तानची स्वतःची संस्कृती बँबिलॉनच्याही पूर्वीची आहे... ईस्ट इंडिया कंपनीच्या पाठोपाठ परदेशीयांचा अंमल सुरू झाला आणि बिगर-मुस्लिमांनी त्यापुढे मान तुकवून सरकारकडून फायदे मिळविले. त्यामुळे सर्व क्षेत्रांत त्यांना प्राधान्य मिळाले. आपल्या स्वाभिमानामुळे आपणास आर्थिक दुःस्थिती प्राप्त होत आहे, हे माहीत असूनही मुस्लिमांनी राज्यकर्त्यांची बिगर-मुस्लिमांप्रमाणे थुंकी झेलण्याचे नाकारले. त्यामुळे, सर्व आर्थिक संस्थांवर बिगर-मुस्लिमांची सत्ता राहिली. आर्थिक संस्था चालविण्यास व त्यांचा कारभार करण्यास मुस्लिम पात्रच नाहीत, अशी चुकीची समजूत त्यामुळे प्रसृत झाली. स्वतःचे राष्ट्र मुस्लिमांना हवे होते, ते केवळ राजकीय संघटनेसाठी नव्हे; तर सर्वदुस्लिम समाजाची अगदी मुळापासून पुनर्घटना करावयाची होती. मुस्लिमांनी आपले आर्थिक क्षेत्रातील कर्तृत्व आता जगाला दाखवून दिले आहे. पाकिस्तानातील अल्पसंख्याक जमातीचे लोक सरहद्दीपलीकडील जणू पूर्वनियोजित संदेशाचीच वाट पाहात होते; त्यांनी आपल्याबरोबर सर्व संपत्ती नेली त्याचा उद्देशच पाकिस्तानांत व्यापार, उद्योगधंदे आणि इतर सर्व आर्थिक व्यवहारास खीळ पडावी; आर्थिक घडी पार बिघडून जावी; असा होता. त्यामुळे हबिब बँकेच्या शाखांची संख्या ६३१ ची २१३ वर आली. नव्या मुस्लिम राज्याच्या पुनर्रचनेसाठी आपल्यास काय कार्य करावे लागेल, ते हबिब बँकेने ओळखून तिने तात्काळ प्रारंभही केला. ७ ऑगस्ट रोजी बँकेची नोंदलेली कचेरी मुंबईहून कराचीला नेण्यात आली.”

हबिब बँकेचे आजचे वसूल भांडवल ५ कोटी रु. असून तिची गंगाजळी ३.१ कोटी रुपयांची आहे. ठेवी २२५ कोटी रुपयांच्या असून शाखांची संख्या ४७५ आहे. जगातील बँकांत तिचा २६२ वा अनुक्रम लागतो. बँकेची मुंबई येथेही एक शाखा आहे.

प्रगत देश ही जबाबदारी स्वीकारतील काय!

आजच्या जगात शास्त्रीय व तांत्रिक ज्ञानात पुढारलेले आणि म्हणूनच औद्योगिकदृष्ट्या आघाडीवर असलेले देश आणि मागासलेले देश ह्यांच्या जीवनमानात खूप तफावत आहे. पुढारलेल्या देशांनी आपल्या राष्ट्रीय उत्पन्नाचा अधिक हिस्सा मागासलेल्या देशांना मदत म्हणून द्यावा असेही सुचविण्यात येत असते. पुढारलेल्या देशांतील दोन प्रबल देशांत म्हणजे रशिया आणि अमेरिका ह्यांच्यामध्ये गेली २० वर्षे थंडे युद्ध चालू आहे. त्यामुळे उभयता देशात शस्त्रास्त्र संभाराचीही तीव्र स्पर्धा चालू आहे. ही स्पर्धा कमी झाली तरीसुद्धा ह्या देशांना मागासलेल्या देशांना अधिक मदत देता येणे शक्य होईल. ह्या दृष्टीने अमेरिकेने स्वागतार्ह पाऊल उचलले आहे. अमेरिकेने रशियात नेमलेल्या नव्या वकिलाने आपली अधिकारपत्रे सादर करताना केलेल्या भाषणात शस्त्रास्त्र-स्पर्धेवर नियंत्रण घालण्यापासून ते दुष्काळ निवारणापर्यंत, सर्व क्षेत्रांत अमेरिका रशियाशी सहकार्य करण्यास तयार असल्याचे जाहीर केले आहे. शस्त्रास्त्रांच्या निर्मितीत होणारी स्पर्धा दोन्ही देशांना डोईजड होत असल्याने त्यांनी परस्परांतील मतभेदांपेक्षा दोघांना समान असणाऱ्या प्रश्नांवर लक्ष केंद्रित करावे असे अमेरिकेचे म्हणणे आहे. मास्कोमधील नवे अमेरिकन वकील मि. थॉमसन म्हणाले की जगातील औद्योगिकदृष्ट्या प्रगत देश आणि अविकसित देश ह्यांच्यातील जीवनमानात सध्या फार मोठी तफावत आहे. त्यातच अविकसित देशांतील लोकसंख्या इतकी झपाट्याने वाढत आहे की अन्नाच्या उत्पादनाचा वेग ह्या वाढीला तोंड देऊ शकत नाहीत. अमेरिका आणि रशिया ह्या दोन्ही देशांपुढे हा प्रश्न सारखाच उभा आहे. ह्या प्रश्नावर तोंड नाही, असे नाही. परंतु ती शोधून काढून अंमलात आणण्यासाठी उभयता देशांनी सहकार्य करणे जरूर आहे.

मोनॅकोत व अमेरिकेत प्रत्येक दांपत्यागणिक एक टेलिफोन

जगात एकूण २० कोटी टेलिफोन आहेत. त्यांपैकी ९.३७ कोटी (४८%) एकट्या अमेरिकेत आहेत. दर माणशी टेलिफोन्सचे प्रमाण मोनॅकोमध्ये जास्त आहे. तेथील प्रत्येक १०० लोकागणिक ५३.४५ टेलिफोन आहेत. अमेरिकेत ते प्रमाण ४७.८२ एवढे आहे. स्वीडनमध्ये ४५.९६, बर्मुडात ४४.१३, रशियात ३.४० आहे. कॅनडामधील लोकांचे कॉल्सचे प्रमाण दरसाल दरमाणशी ६३६ आहे; अमेरिकेत ते ६२० आहे. भूतानमध्ये एकही टेलिफोन नाही.

युनिट ट्रस्ट रोख्यांतील गुंतवणुकीचे स्वरूप

युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडियाचे अध्यक्ष श्री. आर. एस. भट्ट ह्यांनी मुंबई येथे बोलताना ह्या रोख्यांतील गुंतवणुकीच्या स्वरूपासंबंधी माहिती सांगितली. ते म्हणाले की ज्या लोकांचे उत्पन्न मध्यम अगर लहान असते अशा लोकांना भांडवलगुंतवणूक करण्याची संधी युनिट ट्रस्टच्या रोख्यामुळे मिळू शकते. ट्रस्टमध्ये गुंतवणूक करणारांची संख्या आता १ लाख, ६३ हजारपर्यंत आली आहे. त्यापैकी ३५ ते ४० हजार लोकांनी १०० रुपयांपर्यंत रोखे खरेदी केलेले आहेत. सुमारे २५ ते ३० हजार लोकांनी ५० रुपयांपर्यंत खरेदी केलेले आहेत. गुंतवणूक करणारांच्या व्यवसायाच्या दृष्टीने पाहता असे दिसते की ४० ते ५० टक्के पैसे गुंतविणारे लोक हे पगारी उत्पन्न असणारे आहेत. १५ टक्के विद्यार्थी आहेत. युनिट ट्रस्ट मध्ये पैसे गुंतविण्यास चार प्रलोभने आहेत. एक तर पैसे थोडे असले तरी ते गुंतविता येतात. गुंतविलेले पैसे परत पाहिजे असल्यास ते सुलभतेने मिळतात. गुंतवणुकीवर निश्चित प्राप्ती होते आणि भांडवलाचा संचय होतो. युनिट ट्रस्टला बँका आणि इतर कंपन्या ह्यांच्याशी स्पर्धा करावी लागते. बँकांकडून मिळणाऱ्या व्याजाच्या दरात वाढ झाल्यामुळे युनिट ट्रस्ट-विषयीही लोकांच्या अपेक्षा वाढल्या आहेत. ह्या रोख्यात पैसे गुंतविण्यासाठी ग्रामीण भागातील लोकांनाही उत्तेजन देण्यात येत असते. परंतु उत्तेजनाला मिळावा तसा प्रतिसाद मिळालेला नाही. भारतामधील ५ मोठ्या शहरांतूनच ह्या रोख्यात अधिकांश रक्कम गुंतविण्यात आलेली आहे. एकट्या मुंबई शहरानेच युनिट ट्रस्टच्या रोख्यात एकूण गुंतवणुकीच्या ४० टक्के रक्कम गुंतविलेली आहे. त्यावरून शहरातच रोख्यांचा प्रसार झाल्याचे दिसते.

पादत्राणांच्या निर्यातीच्या बाजारपेठा

भारताचे स्टेट ट्रेडिंग कॉर्पोरेशन पादत्राणांच्या निर्यातीसाठी नव्या बाजारपेठा मिळविण्याची खटपट करित आहे. रशिया भारताकडून बुटांच्या जोड्या विकत घेत असतो. दरसाल सुमारे १० लाख बूटजोड्या रशियाला निर्यात करण्यात येतात. मात्र ह्या निर्यातीत वाढ होत असलेली दिसत नाही. रशियाला लागणाऱ्या बूटजोड्या पुरविण्यात इटली, युगोस्लाव्हिया आणि ब्रिटन ह्यांचाही वाटा आहे. बूट हे पाश्चात्य पद्धतीचे पादत्राण असल्याने त्याची बनावट बरील देशांतून अधिक चांगली होत असावी. कारण, अलीकडे रशियाने त्या देशांकडून अधिक मोठ्या प्रमाणावर बूटजोड्या घेण्यास सुरुवात केली आहे. युरोपमधील बुटांचे कारखाने यंत्रांच्या साहाय्याने चालविण्यात येतात. त्यामुळे त्यांचा दर्जा अधिक चांगला व आकर्षक असतो. भारतामधील बूट तयार करण्याचा धंदा अजूनही ग्रामोद्योगाच्या स्वरूपाचा असून रोजगार पुरविण्याच्या दृष्टीने तो चालविण्यात येतो. पादत्राणांच्या निर्यातीच्या बाबतीत रशियासारख्या

एकट्यादुकट्या बाजारपेठेवर अवलंबून राहणे भारताच्या हिताचे नाही. स्टेट ट्रेडिंग कॉर्पोरेशनच्या अधिकाऱ्यांनी आता कोल्हापूरच्या चपलेला अमेरिकेत व कॅनडात बाजारपेठा मिळविण्याचे प्रयत्न चालविले असून त्यांच्या प्रयत्नांना यशही येत आहे. चालू वर्षी १० लाख चपला जोड अमेरिकेला पाठविणे शक्य होईल असा त्यांचा अंदाज आहे. इतक्या चपला न खपल्या तरीसुद्धा अमेरिकेत कोल्हापुरी चपलांनी चंचुप्रवेश केला असे म्हणता येईल. त्याचबरोबर रशियाला पाठवावयाच्या बूटजोड्यांच्या धंद्यात यंत्रे वापरून त्यांची गुणवत्ता वाढविण्याचे प्रयत्न करण्यात आले पाहिजेत.

सध्याची मंदी निरोगीपणाचे लक्षण !

आर्थिक व्यवहारात सध्या आलेली मंदी लक्षात घेता, नियोजनाच्या मूलभूत तत्वात आणि विकासाच्या कार्यक्रमात मोठा बदल घडवून आणला पाहिजे असे मत खाजगी विभागातील अर्थशास्त्रज्ञ व्यक्त करित आहेत. परंतु सरकारी अर्थशास्त्रज्ञांना मंदीची ही मीमांसा मान्य नाही. त्यांच्या मताने आर्थिक व्यवहारात आलेला मंदपणा उलट स्वागतार्ह असून अर्थव्यवस्थेच्या निरोगीपणाचे ते एक लक्षणच आहे. मात्र मंदीची तीव्रता अधिक वाढता कामा नये आणि तिचा कालही फार लांबता कामा नये. गेल्या एक-दोन वर्षांत आर्थिक जीवनाची गती मंदावत चाललेली होती. त्याचा परिणाम म्हणून मंदीची लाट उसळणे स्वाभाविकच होते. भांडवलगुंतवणुकीच्या दृष्टीने पाहता सध्याचा काळ हा अवस्थांतराचा आहे. मोठ्या प्रमाणावर भांडवलगुंतवणुकीचा काळ आता संपलेला असून अगदी जरूरीची, किमान भांडवलगुंतवणूक करण्याचा काळ आला आहे. ह्या दोन काळांतील मध्यंतरात अर्थव्यवस्थेत थोड्याबहुत प्रमाणात चलबिचल निर्माण होणे सामान्यतः अपरिहार्यच असते. सध्याची मंदी दोन प्रकारांनी जाणवत आहे. शेतीपासून मिळणाऱ्या कच्च्या मालावर अवलंबून असणाऱ्या उद्योगधंद्यांना कच्च्या मालाची चणचण भासत आहे. उदाहरणार्थ, कापडगिरण्यांना कापसाची टंचाई जाणवत आहे. अवजड उद्योगधंद्यात तयार होणाऱ्या पक्क्या मालाची मागणी घटत चालली आहे. मंदीचा हा दुसरा प्रकार आहे. पहिल्या प्रकारची मंदी शेतीच्या मालाच्या उत्पादनात सुधारणा होऊ लागल्यावर नाहीशी होण्याची शक्यता आहे. मंदीचा दुसरा प्रकार मात्र अधिक काळ चालू राहण्याची शक्यता आहे. अर्थव्यवस्थेची विवक्षित वाढ होण्यासाठी जरूर असलेली भांडवलाची जेव्हा गुंतवणूक पुन्हा होऊ लागेल, त्याच वेळी ही मंदी ओसरू लागण्याचा संभव आहे.

अमेरिकेच्या मदतीत भारताला मोठा वाटा

अमेरिकेचे अध्यक्ष जॉन्सन ह्यांनी काँग्रेसला वार्षिक अंदाज-पत्रकाच्या निमित्ताने धाडलेल्या संदेशात अमेरिकेकडून परदेशांना देण्यात येणाऱ्या मदतीबद्दल उहापोह केला आहे. १९६७-६८ ह्या साली अमेरिका परदेशांना ७५.८ कोटी डॉलर्सची मदत करणार आहे. मदत देण्यात यावयाच्या देशात पश्चिम आशिया आणि दक्षिण आशिया ह्या भूभागातील देशांचा समावेश आहे. एकूण मदतीपैकी ९० टक्के मदत भारत, पाकिस्तान आणि तुर्कस्तान ह्या देशांना मिळणार आहे. १९६५ मध्ये भारत व पाकिस्तान ह्यांच्यात सशस्त्र संघर्ष सुरू झाल्यावर उभयता देशांची मदत अमेरिकेने थांबविली होती, १९६४-६५ मध्ये देण्यात यावयाची मदत संघर्ष थांबल्यावर १९६६ साली देण्यात आली. अमेरिकेकडून परदेशांना मिळणाऱ्या मदतीसंबंधी काही मार्गदर्शक सूत्रे आता घालून देण्यात आली आहेत. मदत घेणारे देश आपल्या स्वतःच्या पायावर उभे राहण्यासाठी ज्या मानाने प्रयत्नशील राहतील त्या मानाने मदतीचे प्रमाण कमी-अधिक होणार आहे. मदतीबद्दलचे हे धोरण शेती, आरोग्य आणि शिक्षण ह्या तीन बाबतीत विशेष कटाक्षाने पाळण्यात यावयाचे आहे. गेल्या काही वर्षांत खुद्द अमेरिकेतील अन्नधान्याचा व इतर अन्नपदार्थांचा साठा बराच कमी झालेला आहे. त्यामुळे मदत घेणाऱ्या देशांनी स्वतःच्या अन्नाचा पुरवठा वाढविण्यावर जोर द्यावा असे अमेरिका आग्रहाने सुचवीत आहे. अविकसित देश अन्नधान्याचे उत्पादन वाढविण्याचे प्रयत्न करीत आहेत. तथापि, लोकसंख्येची वाढ झपाट्याने होत असल्यामुळे अन्नधान्याच्या उत्पादनात होणारी वाढ पुरेशी होणार नाही; निदान अल्पावधीत तरी ते शक्य होणार नाही. म्हणून गरज आणि पुरवठा ह्यांच्यातील तफावत भरून काढण्यास अमेरिका मदत करणार आहे.

फ्रेंच फ्रँक बंधनमुक्त झाला

फ्रान्सच्या अर्थखात्याने फ्रेंच फ्रँकवरील बहुतेक सर्व बंधने नुकतीच दूर केली आहेत. त्यामुळे फ्रेंच नागरिकांना चलनांची, सोन्याची, रोख्यांची आयात-निर्गत करण्यास मुभा राहिली आहे. फ्रेंच बँकेवर चेक काढून फ्रेंच लोक आता परदेशातील देगी भागवू शकतील; परदेशातील बँकांत खाती उघडून त्यात ठेवी ठेवू शकतील. स्विट्झर्लंड, बेल्जम आणि पश्चिम जर्मनी ह्या देशांतील चलनावर ज्या प्रकारची बंधने आहेत, तेवढीच बंधने फ्रेंच फ्रँकवर ह्यापुढे राहतील. राष्ट्रीय परदेशी देण्याघेण्यावर नजर राहावी आणि भांडवलाची ये-जा लक्षात यावी, ह्यासाठी मात्र म्हणजे आकडेवारीसाठी ह्या व्यवहारांची सर्व बँकांनी, व्यापाऱ्यांनी व व्यक्तींनी अर्थखात्याला माहिती पुरविली पाहिजे.

गोवध थांबविण्याचा मासलेवाईक उपाय

हिंदू समाजातील सनातनी मनोवृत्तीच्या लोकांनी भारतात गोवधबंदीच्या मागणीचा जोराने पुरस्कार चालविला आहे. अशी बंदी घालण्यास अनुकूल असणारे लोक कमी-अधिक प्रमाणात सर्वच राजकीय पक्षात आहेत, तसे ते काँग्रेसपक्षातही आहेत. गोवधबंदीविषयी साकल्याने विचार करण्यासाठी एक कमिटीही नेमण्यात यावयाची आहे. दरम्यान, बंदीचा उद्देश साध्य करण्यासाठी राजकीय व सामाजिक पुढारी अनेक उपाय सुचवीत आहेत पण अशा उपायात भारत सरकारचे रेल्वे मंत्री श्री. स. का. पाटील ह्यांनी सुचविलेला उपाय मासलेवाईकच नव्हे तर अजबच म्हटला पाहिजे. पाटील म्हणतात की, गोवध थांबविण्याचा उद्देश गोहत्यावर केवळ बंदी घालण्याने साध्या होणार नाही. बैल आणि गाईं म्हातारे झाल्यावर निरुपयोगी होतात आणि त्यांच्यावर उपासमारीचा प्रसंग ओढवतो. तेव्हा अशी परिस्थिती उत्पन्न न होऊ देण्याची व्यवस्था करण्यात आली पाहिजे; अशा अनुपयुक्त जनावरांची वृद्धापकालीन दैना उद्भवू न देण्यासाठी त्यांचे विभे उत्तरण्यात यावेत व विम्याचे हस्ते शेतकऱ्यांनी भरावे. ह्या योजनेमुळे गोहत्या कशी थांबेल, हे समजणे कठीण आहे. सरा प्रश्न वेगळाच आहे. भारतातील गुरांची संख्या त्यांना उपलब्ध होऊ शकणाऱ्या चारापाण्याच्या मानाने फार मोठी आहे. त्यामुळे पाऊसपाणी ठीक झाले तरीसुद्धा अनेक गुरांची उपासमार नेहमीच होत असते. अशा स्थितीत त्यापैकी किती गुरे पाटलांनी सुचविलेल्या वृद्धवेतनाचा उपभोग घेण्यास शिल्लक राहतील हा प्रश्नच आहे. शिवाय, ज्या देशांत डुष्काळाने लाखो लोक जेमतेम जगत असतात त्या देशात माणसांच्या भुकेचा प्रश्न वास्तविक अधिक महत्त्वाचा गणला पाहिजे. गोधन आणि माणसे ह्यांच्या हितात विरोध उत्पन्न झाल्यास माणसांच्या हिताला प्राधान्य द्यावयास हवे, हाच विचार समजसपणाचा ठरतो.

सोबर्स-अंजु प्रेमकहाणीचा लघुपट

वेस्ट इंडीज क्रिकेट संघाचा कप्तान, गारफील्ड सोबर्स आणि त्याची प्रेयसी चित्रपटतारका अंजु ह्यांच्या प्रेमाची रम्य कथा चित्रित करणारा दोन रिळांचा एक लघुपट मुंबईत तयार होत आहे. त्यात त्या दोघांच्या प्रेमप्रकरणाशी संबंधित व्यक्ती आणि स्थळे ह्यांचेही दर्शन प्रेक्षकांना घडेल. 'उसकी क्हाणी' ह्या चित्रपटात काम करून अंजुचा चित्रपटसृष्टीत प्रवेश होणार आहे. तो चित्रपट येत्या एप्रिलमध्ये प्रदर्शित केला जाईल. त्या चित्रपटाबरोबरच हा लघुपट दाखविण्यात येईल. ह्या लघुपटात गारफील्ड सोबर्स, अंजु आणि त्यांची मित्रमंडळी ह्यांनी निःसंकोच आणि विनामोन्नदला काम केल्याबद्दल चित्रपट-निर्माते एच्. एम्. सेथिया आणि आ. के. शर्मा ह्यांनी त्यांचे आभार मानले आहेत.

शास्त्रीय प्रयोगशाळांना अवमूल्यनाचा फटका

भारताच्या रुपयाचे अवमूल्यन करण्यात आल्यावर आयात मालाची किंमत साहजिकच वाढलेली आहे. अवमूल्यनाचे उद्योगधंद्यावर होणारे परिणाम लवकर लक्षात येण्यासारखे असतात. आधुनिक उद्योगधंद्यांची प्रगती ही अखेर मूलभूत संशोधनावर व त्याच्या व्यावहारिक उपयोगावर अवलंबून आहे. म्हणून शास्त्रीय संशोधन हे कसेही करून चालू ठेवणे अगत्याचे आहे. पण ह्याही क्षेत्रात आता अवमूल्यनाचे विपरीत परिणाम दिसू लागले आहेत. भारतामधील अनेक संशोधन संस्थांना अवमूल्यनाचा फटका बसत आहे. संशोधनासाठी लागणारी अनेक प्रकारची उपकरणे आणि रसायने ह्यांच्या किंमती अवमूल्यनामुळे भडकत चालल्या आहेत. कारण, त्यांची आयात केल्याशिवाय संशोधन संस्थांचे काम चालू शकणार नाही. संशोधन संस्थांना उत्पन्न वाढविण्याची साधने नसतात. अर्थातच वाढत्या किंमती देऊन जरूर ते साहित्य घेणे त्यांना अवघड होत चालले आहे. उद्योगधंद्यासाठी व संशोधनासाठी लागणारी रसायने आयात करण्यासाठी परवाना पद्धती सध्या अंमलात आहे. अगोदरच अवमूल्यनानंतर ह्या मालाच्या परदेशातील किंमती वाढलेल्या आहेत. त्यातच परवाना घेऊन आयात करणाऱ्यांची एक प्रकारची मत्केदारी उत्पन्न झालेली आहे. त्यामुळे टंचाई असलेला हा माल ज्याच्याजवळ असेल तो भरमसाठ किंमती मागत आहे. तीच परिस्थिती आयात केलेल्या संशोधनविषयक शास्त्रीय उपकरणांची आहे. बायोकेमिकल संशोधनात लागणाऱ्या एका आयात पदार्थाची किंमत १० मिलिग्रॅमला ३ हजार रुपये इतकी द्यावी लागते. ह्यावरून संशोधन संस्थांच्या अडचणींची काहीशी कल्पना येईल. भारत सरकारच्या शिक्षण सात्याने ह्या बाबीकडे लक्ष द्यावयास पाहिजे.

लष्करी मदत मंडळाच्या कार्यात कपात

१९६२ मध्ये भारताच्या उत्तर सरहद्दीवर चीनने हल्ला केल्यानंतर अमेरिकेने दिल्ली येथे एका लष्करी मदत मंडळाची स्थापना केली होती. हिंदला द्यावयाच्या लष्करी मदतीसंबंधीचे कामकाज मंडळ पाहते. चीनच्या आक्रमणानंतर ह्या मंडळात काम करणाऱ्या लष्करी लोकांची संख्या जास्तीत जास्त १२० पर्यंत पोचली होती. आता मंडळातील लोकांची संख्या लवकरच अवघी २० ठेवण्यात येणार आहे. भारत व पाकिस्तान ह्यांच्यात १९६५ साली झालेल्या युद्धानंतर अमेरिकेने उभयता देशांना संहारक लष्करी साहित्य पुरवावयाचे नाही असे ठरविले आहे. त्यामुळे मंडळाला फारसे काम राहिलेले नाही. ह्या मंडळाचा खर्च अमेरिकेच्या भारतामधील इतर कचेऱ्यांप्रमाणे भागविण्यात घेत असतो. भारताला पब्लिक लॉ ४८० प्रमाणे देण्यात येणाऱ्या मदतीतून उपलब्ध होणाऱ्या पैशातून लष्करी मंडळाचा खर्च चालविण्यात येतो.

महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँक लि.

मुंबई

(द्वि विदर्भ सहकारी बँक लि., सम्मिलित)

: मुख्य कचेरी :

: विभागीय कचेरी :

९, बेक हाऊस लेन, फोर्ट, मुंबई.

महाल : नागपूर.

टेलिफोन नं. २५५४०४-७५,

तारेचा पत्ता :

२५६२१४, २५४७८९

फार्म बँक

भरपाई झालेले भांडवल ... रु. ५,७८,२५,०००

गंगाजळी व फंड ... रु. ३,१९,७१,०००

ठेवी ... रु. ४९,५८,९६,०००

खेळते भांडवल ... रु. ९९,८७,२५,०००

: शाखा :

(१) भायखळा (२) गोरगाव (३) खार (४) लालबाग

(५) प्रभादेवी (६) विलेपार्ले (पूर्व) (७) सांताक्रुझ

(८) मुलुंड (९) चेंबूर (१०) माहीम (११) शीव (१२) माटुंगा

(१३) अंधेरी (१४) विलेपार्ले (पश्चिम) (१५) सितावर्डी

(१६) धरमपेठ (१७) धन्तोली (१८) सदर बझार.

ह्या बँकेत गुंतविलेला पैसा शेतकरीवर्ग, सहकारी लहान उद्योगधंदे व सहकारी साखरकारखाने यांच्याच उपयोगासाठी दिला जातो. सर्व प्रकारचे बँकिंगचे व्यवहार केले जातात.

डॉ. वा. चु. श्रीध्रामाळ, श्री. वि. म. जोगळेकर,
मॅनेजर. जनरल मॅनेजर.

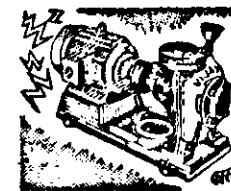
महाराष्ट्र सरकारने
तगाईवर मंजूर केलेले

“विजय” नांगर

वापरा. ४, ६ व ८ बैली

फाळ व सुटे भाग

तसेच विजय सॅट्रिफ्युगल पंप्स

विजय पंपिंग सेट

३ हो.पी. - २ - ३

५ हो.पी. - ३ - ३

श्री. वि. म. जोगळेकर व कंपनी

कोणत्याही पैसांच्या मोटारतील जोडणे

विजय पंप सेट वापरा

न्यू विजय इंडस्ट्रीज लि.

वि. वि. म. जोगळेकर

१" ते ४" बेल्ट

डाइव्ह व

डायरेक्टर

कपलड, शिवाय

बोअरिंगचे हॅड पंप्स, हॅड रहाट, इ. इ.

- न्यू विजय इंडस्ट्रीज लि. -

(विभागाबाग - सांगली महाराष्ट्र)

पेट्रोलजन्य पदार्थांची निर्यात करण्यास प्रारंभ

इंडियन ऑइल कॉर्पोरेशन ह्या सरकारी मालकीच्या कंपनीकडून पेट्रोलजन्य पदार्थांची निर्यात करण्यास प्रारंभ झाला आहे. कोचीन येथील तेलशुद्धी कारखान्यात निर्माण करण्यात आलेले ५ हजार टन पेट्रोल अलीकडेच थायलँडकडे रवाना करण्यात आले. ह्या सौद्याची किंमत ८ लाख रुपयांची आहे. चालू वर्षी कॉर्पोरेशनजवळ २ लाख टन पेट्रोल, २० हजार टन डिझेल तेल आणि २० हजार टन भट्ट्यांना लागणारे जळाऊ तेल शिल्लक राहिल असा अंदाज आहे. ह्या मालासाठीही बाजारपेठा शोधण्यात येतील. कोचीनचा कारखाना आणि फिलिप्स पेट्रोलिअम कंपनी ह्यांच्या दरम्यान असलेल्या कराराप्रमाणे फिलिप्स कंपनीने शिल्लकी मालाला बाजारपेठा मिळवून घ्यावयाच्या आहेत. कोचीन येथील कारखान्याची जास्तीत जास्त उत्पादनक्षमता २५ लाख टन तेल शुद्ध करण्याची आहे. सध्या कारखान्याची ८० टक्के उत्पादनक्षमताच वापरली जात आहे. भारतामधील तेलशुद्धीच्या कारखान्यात अद्याप देशाच्या गरजेइतके रॉकेल तयार होत नाही. त्यामुळे गरज आणि उत्पादन ह्यात तफावत आहे. ही तफावत रशियाकडून रॉकेल आयात करून भरून काढण्यात येणार आहे. टाटा कंपनीच्या औष्णिक वीज निर्मिती केंद्रांना दरमहा ८ हजार टन जळाऊ तेल पुरविण्याचा करार कॉर्पोरेशनने केलेला आहे. गुजरात राज्यातील तेलशुद्धीच्या कारखान्याचे उत्पादन त्यामुळे १२ लाख टनावरून २० लाख टनापर्यंत वाढेल. शिपिंग कॉर्पोरेशन ऑफ इंडिया ह्या कंपनीच्या बोटींना लागणारे वंगणाचे तेल इंडियन ऑइल कंपनी पुरविणार आहे. कंपनीचा व्याप वाढत चालला आहे. गेल्या वर्षी तेलाच्या धंद्यातील ४० टक्के धंदा कॉर्पोरेशनने केला.

स्त्रियांना अर्ध वेळ काम देण्याची व्यवस्था हवी

सोशल वेल्फेअर बोर्डाच्या माजी अध्यक्ष श्रीमती दुर्गाबाई देशमुख ह्यांनी एका महत्त्वाच्या सामाजिक व आर्थिक प्रश्नाकडे लक्ष वेधले आहे. भारतात शिक्षणाचा प्रसार होत आहे. त्याचबरोबर शिकलेल्या स्त्रियांची संख्याही वाढत आहे. बहुतेक स्त्रियांना विवाहानंतर गृहकृत्यात आपला काळ घालवावा लागतो. त्यांपैकी पुष्कळशा स्त्रियांना शक्य असेल तर द्रव्यार्जन करून कुटुंबाच्या प्राप्तीत भर घालण्याची इच्छाही असते. परंतु घराची जबाबदारी संभाळून शिवाय अर्थार्जन करता येईल अशा सोयीच्या नोकऱ्या उपलब्ध नसतात. त्यामुळे त्यांचा नाइलाज होतो. गेल्या काही वर्षांत भारताचा आर्थिक विकास झाला असला तरी त्याचबरोबर महागाईही भडकत चालली आहे. सर्वसामान्य कुटुंबांना एकापेक्षा अधिक मिळवित्या माणसांची गरज तीव्रतेने भासत आहे. अशा परिस्थितीत लग्नाच्या बाजारात मिळवित्या वधूंची अपेक्षा करणाऱ्या तरुणांची संख्या

वाढणे साहाजिक आहे. श्रीमती देशमुख ह्यांनी अशी सूचना केली आहे की शिक्षित स्त्रियांची राष्ट्रीय नोंदणी करण्यात यावी म्हणजे त्यांना काम देणे अधिक सुलभ जाईल. श्रीमती देशमुख ह्यांच्या माहिती प्रमाणे एस. एस. सी. अगर त्यापेक्षा अधिक शिकलेल्या भारतामधील स्त्रियांची संख्या १५ लाखाच्या जवळपास आहे. इतक्या स्त्रियांना अर्धवेळ काम पुरविण्याची व्यवस्था करणे हे अर्थातच सोपे काम नाही. शिवाय त्याबाबतीत काही अडचणीही उघड दिसणाऱ्या आहेत. घरकामाच्या चाकोरीत एकदा शिरल्यावर काही वर्षांनी पुन्हा बाहेरचे काम करणे किती स्त्रियांना शक्य होईल हाही प्रश्नच आहे. अमेरिकेसारख्या पुढारलेल्या देशांतून अशा स्त्रियांना प्रशिक्षित करण्यासाठी खास सोयी व सुलती असतात. तशा त्या हिंदमध्येही उपलब्ध कराव्या लागतील.

सहकारी औद्योगिक संघटनांची वाट चाल

महाराष्ट्र राज्य सहकारी मार्केटिंग फेडरेशन लि. ह्या संघटनेतर्फे औरंगाबाद येथे सहकारी तच्चावर चालविण्यात येणारा एक खताचा कारखाना स्थापन करण्यात येणार आहे. ह्या कारखान्यात दरसाल ६० हजार टन खत तयार करता येईल. पिकांवरील किडीचा व रोगराईचा नाश करण्यासाठी अलीकडे जंतुनाशक औषधांचे फवारे मारण्याची पद्धत पसरत चालली आहे. त्यामुळे अशा औषधांचाही तुटवडा भासत असतो. फेडरेशन कीटनाशक द्रव्ये तयार करणारा एक कारखानाही काढणार आहे. महाराष्ट्र राज्यात सध्या १० सहकारी सुताच्या गिरण्या आहेत. त्यात आणखी ११ सहकारी गिरण्यांची भर घालण्यात येणार आहे. ह्या गिरण्यांना कापसाच्या शेतकऱ्यांच्या सहकारी संघटनांमार्फत कापूस पुरविण्याची योजनाही फेडरेशनने आखली आहे. ऑईल इंजिने, पंप, ट्रॅक्टरचे सुटे भाग, इत्यादी तयार करणारा सहकारी कारखाना कोल्हापूर येथे उभारण्यात आला आहे.

कोळशाच्या खोल खाणी

बंगाल-बिहार भागात कोळशाच्या खोल खाणी खोदण्याची योजना राष्ट्रीय कोळसाविकास मंडळाच्या विचाराधीन आहे. पोलादाच्या कारखान्यांसाठी लागणारा अधिक कोळसा पुरवित। यावा म्हणून ही तयारी करण्यात येत आहे. चौथ्या पंचवार्षिक कार्यक्रमाच्या अखेरीस कोळशाची मागणी सध्यापेक्षा दुपटीने अधिक होईल असा अंदाज आहे. सध्या खाजगी व सार्वजनिक मालकीच्या कोळशाच्या खाणीतून दरसाल १.७ कोटी टन कोळसा बाहेर काढण्यात येतो. परंतु १९७०-७१ च्या सुमारास पोलाद कारखान्यांना व ओतकामाच्या कारखान्यांना लागणाऱ्या कोळशाची गरज ३.३ कोटी टनांपर्यंत वाढणार आहे

सहकारी प्रशिक्षण शिखर संस्थेस वैकुंठभाईचे नाव

भारत सरकारतर्फे स्थापन होणार असलेल्या सहकारी प्रशिक्षण शिखर संस्थेला सहकार महर्षी कै. वैकुंठभाई मेहता ह्यांचे नाव देण्यात येणार आहे. जर ह्या संस्थेला कै. वैकुंठभाईचे नाव देण्यात आले, तर संस्थेच्या भांडवली खर्चासाठी लागणाऱ्या रकमेपैकी किमान तीन ते चार लक्ष रुपये उभे राहू शकतील, असे डॉ. धनंजयराव गाडगीळ ह्यांनी भारत सरकारचे अन्न आणि शेतकी सात्याचे मंत्री ह्यांना कळविले होते. ह्या केंद्राला पुणे विद्यापीठाने आपल्या परिसरात जागा देऊ केली आहे. अशा रीतीने डॉ. गाडगीळ ह्यांच्या प्रयत्नांमुळे सहकारी प्रशिक्षण शिखर संस्था महाराष्ट्रात पुणे येथे स्थापन होत असून कै. वैकुंठभाईचे ते उत्कृष्ट स्मारक होणार आहे.

कस्टम्सची मिळकत

भारतातील कस्टम्स अधिकाऱ्यांनी १९६६ मध्ये एकूण ६.२६ कोटी रुपयांचा माल (सोने धरून) पकडला. १९६५ साली ४.६३ कोटी रुपये किमतीचा माल पकडण्यात आला होता.

“कमी पगार चालेल पण गोळी नियमित मिळावी”

व्हिएटनाममधील एक दांपत्य एका इंग्रज डॉक्टराकडे नोकरीला होते. पाच अपत्ये असणाऱ्या ह्या नोकर दांपत्याला त्यांचा मालक दर आठवड्याच्या पगाराबरोबर संततिप्रतिबंधक गोळ्यांचे एक पाकीटही देत असे. हा डॉक्टर निघून गेल्यावर, त्यापेक्षा ऐपतवान अशा अमेरिकन घरी हे दांपत्य नोकरीस राहून ज्यास्त पगार मिळवू शकले असते. पण त्याऐवजी त्या दोघांनी दुसऱ्या एका डॉक्टरकडे नोकरी धरली. त्यांची अट एकच होती—“आम्हांला कमी पगार चालेल, पण गोळी नियमित मिळावी.”

एकत्र राहण्यासाठी घटस्फोट

‘माझी पत्नी मला अतिशय आवडते परंतु आम्हा दोघांना एकत्र राहता यावं म्हणून मला तिच्यापासून घटस्फोट घेतलाच पाहिजे’ असं फोर्मोसाच्या वई यंग-संग या सत्तावीस वर्षांच्या तरुणानं सांगितलं आहे. खरं म्हटलं तर त्याचं नुकतंच लग्न झालं आहे. तरी तो घटस्फोट घेणार आहे. पतीपत्नी दोघांही एका प्राथमिक शाळेत शिक्षक आहेत. प्राथमिक शाळेत नवरा व बायको दोघांना एकच वेळी नोकरीवर ठेवता येत नाही असा चीनमध्ये कायदा आहे. म्हणून नवीन जोडप्याला घटस्फोट घेतल्यानंतरच एकत्र नोकरी करता येणार आहे; एकत्र राहता येणार आहे.

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र लिमिटेड

(रजिस्टर्ड ऑफिस : ११७७ बुधवार पेठ, पुणे २)

स्थापना : १६ सप्टेंबर १९३५

	१९५५	१९६०	१९६६
वसूल भांडवल	रु. १६ लक्ष	रु. ३२ लक्ष	रु. १ कोटी
गंगाजळी	रु. ७.७५ लक्ष	रु. १७ लक्ष	रु. ३७ लक्ष
ठेवी	रु. ५ कोटी	रु. १५ कोटी	रु. ५० कोटींहून अधिक

आपल्या ११३ शाखांनिशी आपल्या सेवेस सदैव सिद्ध

विदेश विनिमय व एक्झिच्युटर आणि ट्रस्टी सेवा यांच्यासह बँकिंगचे सर्व व्यवहार केले जातात.

सविस्तर माहितीसाठी आपल्या नजीकच्या शाखेला भेट द्या.

कर्वे रोड, (पुणे-४), क्रॉफर्ड मार्केट (मुंबई) येथे लौकरच शाखा सुरू होत आहेत.

चिं. वि. जोग,
जनरल मॅनेजर.

युनायटेड वेस्टर्न बँकेची १९६६ सालातील स्पृहणीय प्रगती

सातारा येथील युनायटेड वेस्टर्न बँकेने १९६६ सालातही स्पृहणीय अशी प्रगती केली आहे. या बँकेच्या एकूण व्यवहारात दरवर्षी निश्चित अशी प्रगती होत असून आता ती बँक महाराष्ट्रातील एक प्रमुख बँक म्हणून मान्यता पावली आहे. ३० वर्षांपूर्वी स्थापन झालेल्या या बँकेने महाराष्ट्रात आपल्या शाखांचे जाळे पसरविले असून आणखीही नवीन शाखा उघडण्याचा कार्यक्रम निश्चित केला आहे. सध्या बँकेच्या एकूण २७ शाखा आहेत.

सन १९६६ च्या ऑडिटपूर्व हिशेबानुसार बँकेच्या ठेवीत रु. ६९ लाखांची वाढ होऊन त्या ५ कोटी ९४ लाख रु. च्या झाल्या. तसेच गुंतवणूक व कर्जव्यवहार यातही अनुक्रमे रु. १२ लाख व ६८ लाख इतकी वाढ होऊन १९६६ अखेर गुंतवणूक रु. १९७ लाख व कर्जव्यवहार रु. ३५४ लाख इतका झाला आहे. इन्कम-टॅक्स वगैरे संबंधीच्या सर्व तरतूदी केल्यानंतर उरणाऱ्या नफ्यातही वाढ झालेली असून तो रु. २ लाख, १५ हजार झाला आहे. राखीव निधीत या वर्षी रु. ५०,००० बर्ग केल्यावर एकूण राखीव निधी रु. ८ लाख, ८० हजार होत असून १९६५चे प्रमाणात बँकेच्या नोकरवर्गास बोनस देण्यात येणार आहे. गेल्या वर्षीप्रमाणेच भागधारकांना ९ टक्के लाभांश वाटण्याबद्दल संचालक मंडळाने सुचविले आहे.

टॅन्झनियामधील सर्व बँका सरकारने स्वतःच्या मालकीच्या केल्या

टॅन्झनियामधील सर्व बँकांचे राष्ट्रीयीकरण करण्यात आले आहे. सरकारी मालकीच्या ह्या तडाख्यात विदेशी बँकाही सापडल्या आहेत. त्यात मुख्यतः बार्कलेज बँक, स्टॅंडर्ड बँक, नॅशनल अँड ग्रिंडलेज बँक, ह्या प्रमुख आहेत. बँक ऑफ बरोडा, बँक ऑफ इंडिया, ह्यावरही त्याचा परिणाम होणार आहे.

रेणिगुंठा-तिरुपती ब्रॉडगेज रेल्वे

रेणिगुंठा जंक्शन ते तिरुपती हा रेल्वे मार्ग ब्रॉड गेजचा करण्यासाठी तिरुपती देवस्थानाने सरकारला १५ लक्ष रुपये बिनशर्त देऊ केले आहेत. तिरुपतीमधील रेल्वे स्टेशनाच्या आवारात धर्मशाळांच्या समोर एक पूल बांधण्यासाठी देवस्थानाने ह्यापूर्वी १० लक्ष रुपये दिलेले आहेत. ह्या महिन्याचे अखेरीस त्याचे काम पुरे होईल, अशी अपेक्षा आहे.

भारतातील प्रमुख नागरी सहकारी बँक!

सारस्वत
काँ ऑपरेटिव्ह बँक लि.

भारतीय बँक विल्डिंग, गिजगांव, मुंबई ४.

यसूल भांडवल ... रु. १२.८४ लाख

रिझर्व्ह व इतर फंड्स ... रु. १६.७० "

ठेवी ... रु. ४८५.३३ "

खेळते भांडवल ... रु. ५४७.२६ "

शाखा : फोंटे, दादर, माझिम, वरळी, वडाळा, पुणे व

बेळगाव. महिला शाखा : सारस्वत

बँक-गृह, निकददरी लेन, मुंबई ४.

पना १९५८

A.C.G.

३०

वर्षातील आमचे कार्य
आता सर्वत्र आमचीच

— निवड —

दि युनायटेड

वेस्टर्न

बँक लि.

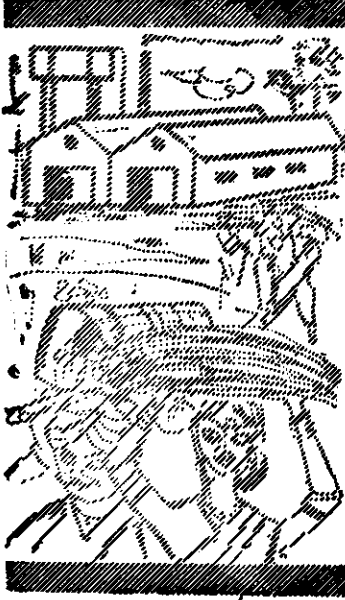
सातारा (महाराष्ट्र)

दातांच्या स्वच्छतेसाठी

★ माकडछाप म्हणजेच काळी टूथ पावडर ★

शेती आणि औद्योगिक प्रगतीची नवी क्षितिजे

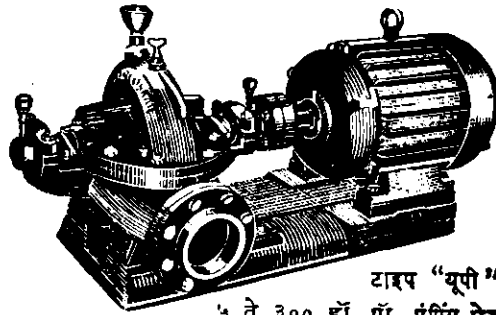
भारतातील निरनिराळ्या राज्यांमधून वीज निर्मितीच्या योजना कार्यवाहीत आल्यामुळे शेती आणि औद्योगिक प्रगतीची नवी क्षितिजे खुली झाली आहेत. आज खेव्यापाळ्यांतून शेतीसाठी लिफ्ट इरिगेशन, शहरी व ग्रामीण पाणी पुरवठा व इतर लहानमोठ्या उद्योगधंद्यांना लागणाऱ्या पाण्याचा पुरवठा किलोस्कर पंपिंग सेटस कार्यक्षमतेने करू शकतात. आपल्या योजनेसाठी कोणता किलोस्कर पंप सेट निवडावा याबाबतचा तांत्रिक सहा आपल्याला आमचेकडून विनामूल्य मिळू शकेल.

वैशिष्ट्ये :

- हलक्या वजनाचे
- मजबूत बांधणी व दीर्घकाल टिकाऊ
- कार्यक्षम व काटकसरी
- हीज कमी व दुरुस्तीस सोपा

किलोस्कर

टाइप "यूपी"

५ ते ३०० हॉ. पॉ. पंपिंग सेट
उत्पादक

किलोस्कर ब्रदर्स लि.

किलोस्कर वाडी, जि. लहा सांगली

STULA EN 17/63 R

हे पत्र पुणे पेट शिवाजीनगर घ. नं. ९९५/१ आर्यभूषण छापखान्यात या वृत्तपत्राचे मालक श्री. श्रीपाद वामन काळे यांनी छापिले व 'दुर्गाधवास' ८२३ शिवाजीनगर (पो. ऑ. डेकन जिमखाना), पुणे ४, येथे प्रसिद्ध केले.